

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจด้วยการใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เคยและไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม โดยมีประชากรที่เป็นตัวแทนในการศึกษาคั้งนี้ทั้งสิ้น 1,640 คน เป็นนักเรียนที่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 816 คน แยกเป็นนักเรียนในเขตเมืองจำนวน 356 คน และเป็นนักเรียนอยู่ในเขตชนบทจำนวน 460 คน และนักเรียนที่ไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมจำนวน 824 คน แยกเป็นนักเรียนในเขตเมืองจำนวน 424 คน และเป็นนักเรียนอยู่ในเขตชนบทจำนวน 400 คน โดยได้กำหนดสมมติฐานหลักไว้ว่า "นักเรียนที่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมควรมีความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมดีกว่านักเรียนที่ไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม"

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยนำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามทั้งสิ้น 1,640 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมดมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้ค่าสถิติร้อยละในการจำแนกคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา และในการเปรียบเทียบความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมของนักเรียนที่เคยเรียนและไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม ใช้ t -test ภายใต้ระดับความเชื่อมั่นการทดสอบเท่ากับ 95% (ค่า $P = .05$) แล้วนำเสนอในรูปตาราง

สรุปผลการวิจัย

สำหรับข้อมูลทั่วไปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดมหาสารคามที่ตกเป็นตัวอย่าง 1,640 คนนั้น มีนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตชนบทมากกว่าในเขตเมือง และมีจำนวนนักเรียนชายมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนใหญ่มีนักเรียนมีพี่น้อง 1-3 คน โดยอาศัยอยู่กับบิดามารดา และมีบิดาเป็น

ผู้ปกครอง ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำคือ จบเพียงชั้นประถมศึกษา โดย เฉพาะนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตชนบท

ด้านการเรียนของนักเรียน มีนักเรียนโปรแกรมอื่นๆ มากกว่าโปรแกรมวิทย์-คณิต มี ผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีการเปิดรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติจากสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และร่วมสัมมนา ฟังการอภิปราย ในกิจกรรมต่างๆ ค่อนข้างน้อย ทั้งในเขตเมืองและชนบท ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากฐานะทาง เศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียนค่อนข้างยากจน จึงไม่ค่อยมีโอกาสแสวงหาความรู้จากสื่อมวลชน ได้ เช่น บิดามารดาทำสวนทำนา นักเรียนเมื่อกลับถึงบ้านก็ต้องช่วยทำงาน ทำให้เหนื่อยต้องการ พักผ่อน ไม่มีโอกาสและเวลาให้กับสื่อมวลชน เป็นต้น

ส่วนการเปรียบเทียบความรู้และความคิดเห็นของนักเรียนที่เคยเรียนและไม่เคยเรียน วิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งในเขตเมืองและชนบทในจังหวัด มหาสารคาม ปรากฏผลดังนี้

1. ความรู้

เมื่อเปรียบเทียบความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม ที่เคยเรียนและไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม (ส.053) โดย พิจารณาจากนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตเมืองและในเขตชนบท และนำปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อความรู้ของนักเรียนมาพิจารณาประกอบด้วยในฐานะตัวแปรคุม พบว่านักเรียนที่เคย เรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความรู้มากกว่านักเรียนที่ไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่ง แวดล้อมอย่างชัดเจน คือมีนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่า .05 ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมติฐานที่ ตั้งไว้ เช่น

1.1 เพศ

สำหรับนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตเมือง ทั้งชายและหญิง ที่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความรู้เกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมมากกว่านักเรียน ชายและหญิง ที่ไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในเขตชนบท ทั้งชายและหญิงที่เคยเรียนวิชา ประชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความรู้เกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมมากกว่านักเรียนชายและหญิง ที่ไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากข้อค้นพบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มิมีประสบการณ์การเรียนรู้วิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม หรือผู้ที่ผ่านกระบวนการสังคมประภคิตทางด้านประชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความรู้ทางประชากรกับสิ่งแวดล้อมในระดับที่มากกว่าผู้ที่ไม่มิมีประสบการณ์การเรียนรู้วิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจจะทำให้ผู้ที่เคยเรียนจะมีข้อมูล (Information) และมีประสบการณ์มาก (Experience) ดังที่ แครร์โวลล์ (Carroll) (อ้างใน บุญสม น้ำเจริญ 2532: 180) และบลูม (Bloom 1980: 382) กล่าวว่า เวลาที่ใช้ในการเรียนเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความแตกต่างในผล การเรียน กล่าวคือ ยิ่งผู้เรียนใช้เวลาในการเรียนมากเท่าไร ก็ยิ่งเรียนได้มากขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้เรียนใช้เวลาในการเรียนน้อย ก็จะได้เรียนได้น้อยและผลสัมฤทธิ์จะต่ำกว่า และการเรียนรู้ในเรื่องใด ถ้าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานเดิมในเรื่องนั้นมาก่อนก็จะทำให้การเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ ได้มากขึ้น ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (สุรศักดิ์ ไวจรรยา 2527: 86-87; บุญสม น้ำเจริญ 2532: 180) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชากรกับสิ่งแวดล้อมเป็นวิชาที่ต้องล้วนต้องการใช้เหตุผลและผล และในลักษณะที่เป็นเรื่องเฉพาะ มิใช่สอนแบบโฆษณาชวนเชื่อหรือเพียงแต่บอกกล่าวเท่านั้น ดังนั้นการจะให้เด็กเรียนเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง จึงต้องใช้เวลามากและจำเป็นต้องผ่านกระบวนการสังคมประภคิตทางประชากรและสิ่งแวดล้อมจากระบบโรงเรียน (สมคิด อิศระวัฒน์ 2517: 10-11) ดังนั้นนักเรียนที่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมก็ย่อมมีความรู้เกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมมากกว่านักเรียนที่ไม่เคยเรียน ถึงแม้จะควบคุมด้วยตัวแปร เพศ จำนวนที่นั่ง โปรแกรและการเรียน สัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้ การเปิดรับสื่อสวามวาลชน ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และอาชีพของผู้ปกครองแล้ว

อย่างไรก็ตาม การให้ความรู้แต่เฉพาะในโรงเรียนก็อาจจะอยู่ในรูปของวิชา ความรู้ที่ต้องจดจำและต้องสอบให้ได้เป็นสำคัญ ไม่ค่อยออกมาสู่การกระทำในชีวิตจริงมากเท่าที่ควรจะเป็น อนึ่งคนที่อยู่ในระบบการศึกษาจะมีจำนวนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับประชากรทั้งหมด และในเรื่องนี้ โกลินทร์ รัชสยาพันธ์ (2522: 114-117) ได้อภิปรายถึงแนวทางแก้ปัญหาด้วยกระบวนการทางการศึกษา มิใช่เป็นเครื่องมือการแก้ไขปัญหาเปิดเสรีที่จะแก้หรือลดปัญหาได้ในทันทีทันใด แท้จริงปัญหาของบ้านเมืองใดย่อมจะต้องอาศัยระบบต่างๆ ในบ้านเมืองนั้นช่วยกันแก้ไขพร้อมกัน มิใช่ปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำตามลำพัง การศึกษาสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนานั้น นอกจากจะมีหน้าที่พัฒนากำลังคนหรือผลิตคนที่มีคุณสมบัติแก่สังคมแล้ว ยังต้องมีบทบาทในอันที่จะช่วย แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมด้วย ด้วยเหตุนี้มาจึงถึงเวลาที่รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้รับ

ดำเนินการจัดสอนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม หรือเผยแพร่และให้ความรู้แก่คนไทย ทั้งที่อยู่ใน และนอกระบบโรงเรียน

2. ความคิดเห็น

และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม ที่เคยเรียนและไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม (ส.053) โดยพิจารณาจากนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตเมืองและในเขตชนบท และนำปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของนักเรียนมาพิจารณาประกอบในฐานะตัวแปรคู่ควบ พบว่าส่วนใหญ่ักเรียนที่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นดีกว่านักเรียนที่ไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ต่ำกว่า .05 แต่มีบางปัจจัยที่ทำให้นักเรียนที่เคยเรียนและไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน คือมีนัยสำคัญทางสถิติสูงกว่า .05 เช่น

2.1 เพศ

สำหรับนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตเมือง ทั้งชายและหญิง ที่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมดีกว่านักเรียนชายและหญิง ที่ไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตชนบท ทั้งชายและหญิงที่ เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมดีกว่านักเรียนชายและหญิง ที่ไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 จำนวนพี่น้อง

สำหรับนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตเมือง ที่มีพี่น้องมากและ พี่น้องน้อย ที่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อม ดีกว่านักเรียนที่มีพี่น้องมากและพี่น้องน้อย ที่ไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตชนบท ที่มีพี่น้องมากและ พี่น้องน้อย ที่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อม ดีกว่านักเรียนที่มีพี่น้องมากและพี่น้องน้อย ที่ไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ

2.3 โปวแกวมการเวเรียน

สาหรับนักเรียนที่กำล้งเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตเมือง ทั้งที่เลือกเรียน โปวแกวมวิทย์-คณิต และโปวแกวมอื่นๆ ที่เคยเรียนวิชาปะชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็น เกี่ยวกับปะชากรกับสิ่งแวดล้อมตักว่านักเรียนที่เรียนโปวแกวมวิทย์-คณิต และโปวแกวมอื่นๆ ที่ไม่ เคยเรียนวิชาปะชากรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนนักเรียนที่กำล้งเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตชนบท ทั้งที่เลือกเรียน โปวแกวมวิทย์-คณิต และโปวแกวมอื่นๆ ที่เคยเรียนวิชาปะชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็น เกี่ยวกับปะชากรกับสิ่งแวดล้อมตักว่านักเรียนที่เรียนโปวแกวมวิทย์-คณิต และโปวแกวมอื่นๆ ที่ไม่ เคยเรียนวิชาปะชากรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเวเรียน

สาหรับนักเรียนที่กำล้งเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตเมือง ทั้งที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนในระดับปานกลาง และในระดับต่ำ ที่เคยเรียนวิชาปะชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความ คิดเห็นเกี่ยวกับปะชากรกับสิ่งแวดล้อมตักว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง และในระดับต่ำ ที่ไม่ เคยเรียนวิชาปะชากรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ยกเว้นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง ที่เคยเรียนและ ไม่เคยเรียนวิชาปะชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปะชากรกับสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน คือมีนัยสำคัญทางสถิติสูงถึง .197

ส่วนนักเรียนที่กำล้งเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตชนบท ทั้งที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง ทางการเรียนในระดับปานกลาง และในระดับต่ำ ที่เคยเรียนวิชาปะชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความ คิดเห็นเกี่ยวกับปะชากรกับสิ่งแวดล้อมตักว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง และในระดับต่ำ ที่ไม่ เคยเรียนวิชาปะชากรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ยกเว้นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง ที่เคยเรียนและ ไม่เคยเรียนวิชาปะชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปะชากรกับสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน คือมีนัยสำคัญทางสถิติสูงถึง .553

จากกรณีนี้ที่นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง ทำให้นักเรียนที่ เคยเรียนและไม่เคยเรียนวิชาปะชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปะชากรกับสิ่ง แวดล้อมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะมิผลจากอิทธิพลของตัวแปรอื่นๆ ที่ยังไม่ได้ควบคุม เช่น สื่อสวามวลชน ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง เป็นต้น

2.5 การเปิดรับสื่อ

สำหรับนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตเมือง ที่เปิดรับสื่อน้อย ที่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมดีกว่านักเรียนที่ไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่นักเรียนที่เปิดรับสื่อเป็นประจำ ที่เคยเรียนและไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน คือมีนัยสำคัญทางสถิติ .818 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอิทธิพลของความ เป็นเมือง และสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อความรู้ความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไอธิล พูล (Ithiel Pool) (Weiner, ed. 1966: 8) ที่กล่าวว่า สื่อมวลชนทำให้เกิดการแพร่กระจายของความรู้ต่างๆ ทำให้คนมีความรู้ทันสมัยและกว้างขวาง และจากข้อค้นพบที่สื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2525) ที่พบว่า กิจกรรมที่เด็กวัยเรียนอายุระหว่าง 6-12 ปีชอบทำมากที่สุดคือ การดูโทรทัศน์

ส่วนนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตชนบท ทั้งที่เปิดรับสื่อเป็นประจำและเปิดรับน้อย ที่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมดีกว่านักเรียนที่เปิดรับสื่อเป็นประจำและเปิดรับน้อย ที่ไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.6 ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

สำหรับนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตเมือง ที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่ำ ที่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมดีกว่านักเรียนที่ไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม แต่นักเรียนที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาสูง และเคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างจากนักเรียนที่ไม่เคยเรียน คือมีนัยสำคัญทางสถิติ .169 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียน อันเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้นักเรียนได้คิดไตร่ตรองขึ้น ซึ่งสามารถรับได้จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันได้ เช่น มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง ความแออัดของบ้านเมือง และปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นมากมายในเขตเมือง

ส่วนนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตชนบท ทั้งที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาสูงและต่ำ ที่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประชากร

กับสิ่งแวดล้อมตกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาสูงและดำ ที่ไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.7 อาชีพของผู้ปกครอง

สำหรับนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตเมือง ทั้งที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพ เกษตรกรรมและนอกภาค เกษตรกรรม ที่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมตกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพ เกษตรกรรมและนอกภาค เกษตรกรรม แต่ไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตชนบท ทั้งที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพ เกษตรกรรมและนอกภาค เกษตรกรรม ที่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมตกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพ เกษตรกรรมและนอกภาค เกษตรกรรม แต่ไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ค่อนข้างชัดเจนว่า นักเรียนที่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมจะมีความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมตกว่านักเรียนที่ไม่เคยเรียน ทั้งโรงเรียนในเขตเมืองและในเขตชนบท ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนที่สามารถสร้างความรู้และความคิดเห็นที่ดีขึ้นได้ แต่อย่างไรก็ตาม ถ้ามาพิจารณาในส่วนของระดับความรู้ ความคิดเห็นของนักเรียนที่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม พบว่า คะแนนเฉลี่ยของความรู้ของนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตเมืองและในเขตชนบท เท่ากับ 23.95 และ 23.75 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน ส่วนคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นของนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนในเขตเมืองและในเขตชนบท เท่ากับ 55.89 และ 55.91 จากคะแนนเต็ม 75 คะแนน เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยแล้วสรุปได้ว่า นักเรียนที่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมมีความรู้เกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมระดับปานกลางและมีทัศนคติค่อนข้างดี (คือมีความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับสิ่งแวดล้อม)

ซึ่งเป็นข้อควรพิจารณาสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่จะพัฒนาวิธีการเรียนการสอนหลักสูตร และจัดอบรมผู้สอนวิชานี้ให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะแหล่งความรู้สำคัญที่สุดที่นักเรียนได้รับคือ ครู และการที่จะให้นักเรียนหรือประชาชนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจเท่านั้นก็คงไม่เพียงพอสำหรับการจะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิ่งหนึ่งที่ควรกระทำต่อไปคือ การสร้างจิตสำนึก โดยทุกคนต้องมีบทบาทเข้ามาช่วยปลูกจิตสำนึก เช่น รัฐบาล ภาคเอกชน กลุ่มอนุรักษ์ สื่อมวลชน สมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำท้องถิ่น นักวิชาการ และกลุ่มต่างประเทศ ร่วมมือกัน

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากผลการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เคยเรียนและไม่เคยเรียนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อม พบว่า การเปิดรับสื่อสามมวลชน โดยเฉพาะในเขตเมือง ทำให้ให้นักเรียนที่เคยเรียนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างจากนักเรียนที่ไม่เคยเรียน และจากข้อมูลพื้นฐานพบว่า สำหรับสื่อสามมวลชนที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ โทรทัศน์ ดังนั้นถ้าจะให้การเผยแพร่เกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมให้ได้ผลดีควรจะจัดการเผยแพร่ทางโทรทัศน์ หรือให้ครูใช้สื่อสามมวลชนประเภทโทรทัศน์มาเป็นปัจจัยเสริมความรู้ หรือนำมาใช้สอนเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ หรือโดยวิธีการบูรณาการเรียนรู้อันเกี่ยวกับสภาวะการตั้งที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ในภาคนั้น จังหวัดนั้น หรือท้องถิ่นนั้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมดีขึ้น

2. ในขณะเดียวกัน จากผลการวิจัยในครั้งนี้ก็พบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาสูง มีผลทำให้นักเรียนที่เคยเรียนมีความรู้ไม่แตกต่างจากนักเรียนที่ไม่เคยเรียน ดังนั้นเป้าหมายของผู้รับสื่อนอกจากตัวนักเรียน ครู แล้ว ควรจะมุ่งเป้าหมายมายังผู้ปกครองของนักเรียน เพื่อให้สามารถถ่ายทอดแนวความคิด ตลอดจนแบบอย่างในการปฏิบัติตน อันเป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน นับว่าเป็นสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่สำคัญของนักเรียน

3. เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมเป็นวิชาบังคับยังมีน้อยมาก จึงควรจะได้มีการสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูและผู้บริหารโรงเรียนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของวิชานี้ โดยได้เลือกวิชาประชากรกับสิ่งแวดล้อมเป็นวิชาบังคับในโรงเรียนของตนต่อไป

4. เพื่อให้โรงเรียนได้มีบทบาทที่สำคัญในการให้ความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจบทบาทของตนเองที่พึงมีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีความสำนึก ความผูกพันที่ดีกับสิ่งแวดล้อม และมีแนวความคิดที่จะป้องกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ทางหนึ่งที่โรงเรียนสามารถทำได้คือ จัดตั้งชมรมอาสาสมัครรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยมีโรงเรียนเป็นแกนนำ เป็นต้น และนอกจากนี้ควรมีการสร้างโครงข่ายของกลุ่มและองค์กรทางด้านการศึกษาในหมู่ประชาชน เริ่มตั้งแต่หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ประเทศ ภูมิภาค ต่อไป เพื่อให้ตอบสนองต่อการจัดการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม 4 ประการ (ฉลาดชาย วัฒนานนท์ 2532: 21-22) คือ

- 4.1 ความรู้ต่อไปเกี่ยวกับความเป็นไปของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 4.2 ประสบการณ์ในการประเมินค่าเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม
 - 4.3 เข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ และเครือข่ายต่างๆ เช่น การจัดระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมต่อสภาพของสิ่งแวดล้อม
 - 4.4 เพื่อเป็นแหล่งความรู้ที่จะให้คำแนะนำแก่ประชาชน
5. เพื่อให้ความคิดแห่งการอนุรักษ์ได้แพร่ขยายไปยังนักเรียนทุกระดับ ดังนั้นควรมีการเปิดสอนวิชาในทุกระดับการศึกษาให้เป็นวิชาเอกเทศ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับประชากรกับสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ซึ่งควรเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็กเล็กและต่อเนื่องจนถึงผู้ใหญ่ จะเป็นการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมในแง่สิ่งแวดล้อม เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและต้องแท้ว่าทัศนคติและการกระทำของมนุษย์สามารถส่งผลอย่างไรต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย